

Воробей П.А., доктор юридичних наук,
професор, академік АНВО України

Покарання - як вид державного примусу

Провідною ідеєю покарання, незалежно від його форм та змісту виступає засудження, осуд злочинного діяння, яке чітко визначає розмір та ступінь вини, відповідно до тяжкості вчиненого діяння. Сутністю покарання є не що інакше як осуд (засудження). Покарання - це особлива міра державного примусу, яка застосовується судом від імені держави, є за своєю сутністю карою і виражає негативну оцінку до злочину та до особи, яка його вчинила.

Основне в покаранні - не те, чим воно є за своєю природою, в чому його призначення, причина та зміст виникнення і застосування, але й його потенційні можливості щодо реалізації поставлених перед ним завдань.

Максимальне зменшення людських страждань, як глобальна ідея справедливості, повинна стати головною метою, яку зобов'язане переслідувати покарання.

За роки незалежності української держави слід констатувати, кримінально-правова політика держави мала переважно каральний характер, а правосуддя носить вибіркового характер.

Недемократичною залишається практика широкого застосування досудового арешту за формальними підставами.

Незважаючи на зменшення притягнутих до кримінальної відповідальності, з року в рік зростає кількість осіб, взятих під варту.

Рідко застосовуються такі заходи запобіжного характеру, як застава та інші, що дало б змогу значно зменшити кількість тримання осіб під вартою.

В Україні є реальна можливість істотно зменшити кількість таких осіб, за рахунок більш широкого запровадження інших запобіжних заходів, передбачених чинним законодавством.

Вивчення зарубіжного досвіду свідчить, що сучасна кримінально-правова політика держави та судова практика, широке застосування альтернативних та не тюремних запобіжних заходів та видів покарань дає змогу істотно зменшити державні витрати на утримання пенітенціарної системи, знизити рівень рецидивної злочинності та забезпечити соціальну реабілітацію більшої частини правопорушників. Підтвердженням цього є аналіз практики застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі (виправні роботи, громадські роботи, штраф, обмеження волі), що переконливо засвідчує про їх безумовну перевагу.

Державна політика України в частині покарання може бути скоригована за допомогою не тюремних видів покарань та соціальних санкцій. Це дасть можливість значно підвищити ефективність покарання в цілому.

Басиста І.В., доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри кримінально-правових
дисциплін та ОРД Прикарпатського
факультету НАВС

Спеціальна конфіскація: деякі проблемні аспекти

Комітетом з питань запобігання і протидії корупції ВРУ розроблено проект Закону України «Про особливий режим спеціальної конфіскації майна» за номером 3025 від 03.09.2015, який було включено до порядку денного ВРУ за номером [677-УІІ](#) від 15.09.2015 [1]. У подальшому окремі положення вказаного проекту зазнали доопрацювань і нове подання щодо нього було внесено 16.09.2015.

На сьогоднішній день думки як науковців, народних депутатів, а також практикуючих юристів щодо цього проекту є полярними. В першу чергу слід відзначити, що поняття «спеціальної конфіскації» не є новим для нашого законодавства. Так, Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання [Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України](#)» до [Кримінального](#) та [Кримінального процесуального кодексів України](#) ще у 2014 році було внесено ряд суттєвих змін. Зокрема, змінено назву розділу XIV Загальної частини ККУ та викладено її в такій редакції «Інші заходи кримінально-правового характеру». Доповнено чинний ККУ статтями 96 і 96, відповідно «Спеціальна конфіскація» та «Випадки застосування спеціальної конфіскації», а також відповідних коректив зазнали інші норми матеріального закону. У [частину першу статті 91](#) КПК внесено доповнення та зазнали коректив статті 100, 167, 169, 170, 172, 174, 374 КПК [2].